

Szerkesztői iroda

és
kiadóhivatal:

Ifj. Czirner Józsefnél
Magyar-utca 2. sz. a.,
hova úgy a lapszelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és hirde-
tesek bérmentesen
küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik
minden vasárnap.

KÖZÉRDEK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hord-
va vagy vidékre pos-
tán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt

Hirdetések díja:

□ ezertiméterenként
3 kr. Kereskedők és
gyárosok külön ár-
kedvezményben ré-
szesülnek. Bélyegdíj
30 kr.

Nyílttér sora 20 kr.

Előfizetési felhívás

„KÖZÉRDEK“-re.

Az új félév kezdetén lapunkat új alakban bocsátjuk olvasó közönségünk kezébe. Terjedelme majdnem kétakkora, mint eddig volt, ára pedig a régi marad. Kiadónk áldozatkészsége támogatott ebbeli törekvésünkben, miután lapunk eddigi szűk tere miatt sokszor nagyobb számú cikket és közleményt kellett kihagynunk, avagy rendkívül összevonnunk. Lapunk a hazafias érzelem, a józan haladás, a becsületes munka és a függetlenség jelszavai alatt küzdött eddig s küzd ezután is vármegyénk érdekeiért. Készséggel nyitunk tért minden irodalmi színvonalon álló, közérdekű nyilatkozatnak és dolgozatnak s az igazság kimondásában nem gátol meg sem rokon-, sem ellenszenv, ha azzal a közügynek használhatunk.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy pártolják lapunkat, s támogassák sok felelősséggel és fáradsággal járó törekvésünket.

A „Közérdek“ szerkesztősége:

Dr. Magyarai Károly. Török Bertalan.

A „Közérdek“ előfizetési ára:

Július-szeptember hóra — — 1 frt.

Július-december hóra — — 2 frt.

Az előfizetések a „Közérdek“ kiadóhivatalába küldendők.

Czirner J. József
kiadó.

Gazdasági egylet.

Megindult az aratás, aggodalommal várja a gazda, hogy mit ereszt a buza, rozs s mit ígér érte a kereskedő. A gazda aggodalmát osztja az egész ország, figyeli a kormány, a kereskedő- és iparosvilág. Ha jól fizet a gabona, vidáman, szabadon lélezkedik fel mindenki, mentve egy egész évre, sőt okos számítással még több időre is komoly aggodalomtól. Ha rossz az eredmény, a legtöbb gazda szidja Amerikát, Ausztráliát és Oroszországot, hogy miért termelnek annyi búzát, s a kormányt, hogy miért ereszt be azt a sok gabonát még hozzánk is, amikor nekünk semmi szükségünk sincs rá.

Baj bizony, hogy elmúlt a magyar gazda aranyos világa s vége a 12 frtos buza-árnak; de mert élünk és haladunk kell, amint megél és halad az angol, francia és német gazda, kiknek szintén van egy kis bajuk a fenntisztelt államok versenyével: meg kell keresnünk és vizsgálnunk a módokat, melyek szerint be kell rendeznünk sok bajjal küzdő gazdaságunkat, mert hiszen a magyar ember csak nem fogja elrugni az ősi földet lábai alól egy kis nyomoruságért, amikor egy évezreden át igazán véres küzdelemmel tartotta meg. Gyűljenek egybe a mi gazdáink, mint

Németország gazdái s amint összegyűlnek nálunk is a kereskedők, az iparosok, a munkások. Tömörüljenek s alkosanak erős falanxot, melyet azonban nem az egyoldalú agrarizmus, hanem a viszonyok helyes felismerése folytán, józan, okos észszel megállapított irányelvek vezessenek, felhasználva mezőgazdaságunk fejlesztésére mindazt, amit az okos tudomány is segítségünkre nyújt.

Helyesen mondja vármegyénk gazdasági egyletének újjászervezését célzó felhívás, hogy:

„A válságos gazdasági helyzet, mely az Európában még szűzfölddel bíró államok s Amerika fokozott gabnatermelése által folyton súlyosbítja hazánk mezőgazdasággal foglalkozó lakosságának helyzetét, különösen kihat nagyobb fogyasztó piacokat nélkülöző vármegyénk gazdasági osztályának állapotára s annak csökkenő fogyasztó-képessége folytán a lakosság többi osztályaira is; s habár a létért való küzdelem az újabb időben nagyban fokozta iparkodóbb gazdáink tevékenységét: mindazonáltal többeknek egyesített ereje sikeresebben dolgozhatik speciális helyi bajaink felismerésén, azokra az intéző körök figyelmének felhívásán és azoknak saját erőnköből is lehető enyhítésén.“

Felkérjük gazdaközönségünket, hogy

TÁRCZA.

Nyári éj.

Leszállt az éj, a félhomályt
Csodás zürzavar fogja át.
Illattól bódító a lég,
Csillagfénytől ragyog az ég.
Bus dalba fog a csalogány,
Megremeg tőle a magány.
Valami gyöttrő néma vád
Titka vonul az éjen át.

A csalogány még egyre szól
Lombok rejtekén valahol.
Boldogtalanok könye hull
Egy rejtelmes világon túl.
A sírban szenvedő árnyak
E földre még vissza járnak.
Oh, mert hát minden hasztalan,
Nem nyugszik, kinek buja van.

Sallak Róza.

Gróf Kun Kocsárd pöre.

(Viszsaemlékezés.)

Irta: Eötvös Károly.

A dévai törvényszék — mint olvasom — tegnap hozott ítéletet gróf Kun Kocsárd pörében, vagyis inkább Simon András bűnpörében. A pör részleteit nem ismerem. Fővárosi lapjaink csak néhány sorban ismertették. Dévához én — hogy az iratokat megnézhetném — messze vagyok, levélben kérdezősködni röst vagyok és mégis kell írnom e pöréről, Simon András bűnpöréről.

Talán oly részleteket tudok erről, amelyek a vizsgálóbíró és a törvényszék előtt ismeretlenek. S amelyekről talán az elítélt Simon András sem tud, sőt ügyevezettet furfangos ügyvédje sem tud semmit. De lehetőnek tartom azt is, hogy amit én tudok, tán nincs is összefüggésben e furcsa bűnpör személyeivel.

Simon András hamis meséje ez:

Réges-régen, több mint ötven év előtt, Csombordon, az udvarház földalatti üregeiben tömérdek kincs volt elrejtve s ezt csak Simon András tudta fiatal korában. A kincsek ura báró Kemény Simon volt, aki régen meghalt már, de életében átadott több

ezer aranyat gróf Kun Kocsárdnak Simon András részére, hogy ez hallgasson a tömérdek kincsről, azt sem az oláhoknak, sem a németnek föl ne jelentse. Gróf Kun Kocsárd irást adott az átvett aranyokról, de az aranyakat Simon Andrásnak soha át nem adta. Ezért támasztott pört gróf Kun Kocsárd ellen Simon András. De bentörtött a kése, minthogy igazságát hamisnak találták a szakemberek és a bírák, amint a hamisságot elvégre maga Simon András is töredelmes magába szállással elismerte. De már későn arra, hogy az igazságos büntetéstől megmenekülhesen.

Nos hát, az itt szereplő nevekről jut eszembe valami.

Husz éve mult nemrég, amikor én Erdélybe utaztam a végből, hogy ott az oláh nemzetiségi viszonyokat tanulmányozzam. Nagy-Enyeden reggel-tájt állt meg a vonat s én vasuti-fülkém ajtaját kinyitva, gyönyörködtem a reggeli nap fényében s az állomási udvar közönségének zibongásában. Egyszer odakiált hozzám valaki:

— Vigyázz!

S mire vigyázhattam volna, már akkor ott termett mellettem báró Kemény István.

sorakozzék saját érdekében, saját javára az újra feltámadó gazdasági egyletbe s ott és az által érvényesítse tapasztalatait, fejezze ki szükségletét s keresse a helyes módozatokat a boldogulásra.

—n.

Felhívás

a millennium alkalmával tartandó országos kereskedelmi kongresszusra.

Magyarország 1896-ban üli meg ezredéves fennállásának nemzeti ünnepét. Hazafias lelkesedéssel készül ez ünnepre az ország minden hű fia. Az ünnepély kimagasló részét az ugyanakkor rendezendő ezredéves kiállítás kepezendő. Ezzel fogja a magyar nemzet újból tanusítani, hogy közgazdaságának fejlettségi foka méltán biztosít neki kiváló helyet Európa művelt államai között. A kiállításon a kereskedelem is először vesz részt közvetlenül egy külön kereskedelmi, pénzügyi és hitelügyi csoportban, amely bizonyára méltán fog sorakozni a kiállítás egyéb csoportjaihoz. De részt vesz a kereskedelem közvetve is a kiállítás minden egyes ágazatában, amennyiben a magyar kereskedelem és a magyar kereskedő a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem érdekeit mindig és mindenkor kapcsolatosaknak tekintette és ismerte fel, mert a magyar kereskedelem mindenkor aldozatkesz és lelkes híve volt a közgazdasági érdekközösség és érdekesség nagy elvének.

A kiállítás újabb kedvező alkalom lesz arra, hogy a kereskedők is ne csak pusztán szemlelői legyenek a közgazdaság fejleményeinek, hanem hogy az eszlelekből levonva azokat a nagy tanulságokat, amelyek azokból a magyar kereskedelem által teljesítendő feladatokra vonatkozólag nyilvánulni fognak, aldosos hivatásuknak teljesítésére újabb szempontokat és irányezsméket merítsenek.

Ezen alkalmat felhasználandónak veljük arra, hogy a magyar kereskedelmet érdeklő fontosabb kérdéseket szakzerű megbeszélés tárgyává tegyük, hogy ekképpen azok tekintetében a kereskedői közvelemény országosan alakuljon és nyilvánuljon, irányt adhasson és érvényre juthasson. Ezt az által hisz-

szük legsikeresebben elérni, ha a magyar kereskedők a kiállítás évében egy országos kereskedelmi kongresszust rendeznek.

Az országos kereskedelmi kongresszus eszméje a kereskedelmi miniszter urnak tudomására hozatván, Ő Nagyméltósága a kereskedői kongresszus egybehívását a maga részéről is helyeselte.

Ezek után az ország kereskedelmi testületeihez, egyleteihez és összes kereskedőihez azon kérelemmel fordulunk, hogy ezen kongresszust hazafias lelkesedéssel támogatni sziveskedjenek.

A kongresszus előkészítése akként van tervbe véve, hogy azon esetre, ha a kellő részvétel jelentkezése által létesítése biztosítatik, a tárgyalás alá boesátandó kérdések és az egész program megállapítása s a kongresszus szervezése egy e czélból az ország kereskedelmi testületeinek és egyleteinek kiküldötteiből és ugy a székesfőváros, valamint a vidék legkiválóbb kereskedőiből alakítandó nagy bizottságra fogna ruháztatni.

Anélkül, hogy a tárgyalandó kérdések tekintetében a részt venni szándékozók által teendő javaslatoknak és a nagy bizottság elhatározásának elébe vágni akarnánk, csak a kereskedelem országos szervezésének, az iparpártolás állandósításának, a keleti kereskedelem emelésének és a hiteltörvényhozás terén létesítendő reformoknak nagy kérdéseit emeljük ki egyebek között mint olyanokat, melyek immár megérettek arra, hogy egy kereskedelmi kongresszus napirendjére tizessejenek.

A kiállítási bizottság elnöke, a kereskedelemügyi miniszter ur, ezen kongresszus részére a viteldíjak és a kiállítási beleptidíjak mérséklését helyezte kilátásba és a kongresszus megtarthatása végett annak az ünnepélyek csarnokát boesátandja rendelkezésére.

A kongresszus rendezésével felmerülő költségek (u. m. porto, nyomtatványok, jelenyek stb.) a résztvevők által fizetendő tagdíjakkal fognak fedeztetni. Azok összegét vidéki tagok részére öt koronában, budapesti tagok részére pedig tíz koronában határoztuk meg.

Azt hiszem, felül volt már akkor a hatvan éven, de azért ugy ugrott be a nyitott ajtón át a kupeba, hogy se a kocsis lépcsőjére nem lepett, se a fogódzót meg nem fogta. Beesületeére vált volna ez az ugrás akármely fiatal atletának.

Báró Kemény Istvánnal egészen bizalmas politikai barátságban állottam. Együtt tanakodtunk a választási törvényen s az erdélyi cenzuson. Együtt viaskodtunk azok ellen, kik az erdélyi magyarságot rövidlátásból gyengíteni akarták. Együtt vertük fel egyszer Bittó István miniszterelnököt kora reggel pihenő agyából, hogy egy aggodalomkeltő főrendiházi szavazásnak elejét vegyük. Közölte velem Fekete könyv-ének eredeti kéziratát. Magyar embernek tökéletes magyar ember volt utolsó izeiglen.

Ez alkalommal a bárónét látogatta meg, ki egy nem távol eső fürdőben időzött. Így találkoztunk.

Beszélgésünk csakhamar Erdély multjára s a Kemény-család történetére terelődött. Kérdeztem, hogy Kemény Simon, a szentimrei hős és vértanu, az ő egyenes ősapái közé tartozott-e? Csaknem neheztelve felelt.

— Hát azok a tolvaj historikusok téged is félvezettek már, hogy ebben kételkedni

tudsz? Az apám is Kemény Simon volt, a nagyapám is, a dédapám is, a dédősapám is. A nevét mi örököltük s mi tartjuk fenn. A birtokát mi bírjuk ötödfélszáz esztendő óta. Még sirjának emléket is mi őriztük. Hatszáz esztendő óta az én familiám minden nemzedékének egyik vitéz kölyke ott hullott el a csataterén. Hát a szentimrei hős mért nem lett volna az én ősapám egyike?

Pattogó hangon, keserű humorral beszélt, ami sajátsága volt. Azt kérdezem:

— Tudjátok-e, hol van a sirja? Van-e emlék a sirja fölött? Van-e tőle valami ereklyék?

— Oda nézz! szölt s kezével a kupé ablakán át egy dombra s azon egy kastélyra mutatott, amelynek időbarnította teteje s hóféhér fala tisztán látszott.

— Oda nézz, mondotta, az a gáldi udvarház. Gyerek voltam még az időben, amikor szegény apám meghalt. Az udvarház László nagybátyámé volt s én gyakorta átrándultam oda s nagybátyám lovait végiglovagoltam. Egyszer egy nagy sárga kanczát ficzánkoltattam az udvarház kavicsos udvarán, s mikor a lóval helyből ugratni akarok: a ló két hátulsó lába alatt leszakadt a föld, s lovam hátulja czombig egy üregbe esett. Én a lóról le akartam szállni, de egy Simon nevű

A kongresszus megtartása 1896. évi augusztus hó második felére van tervbe véve.

Mindezek előboesátása után azon hazafiui kérelemmel járulunk a t. czimhez, miként a kongresszuson való részvételét bejelenteni és erről bennünket a mellékelte nyomtatvány felhasználása mellett legkésőbb ez év szeptember hó végéig értesíteni méltóztassék.

Az előkészítő-bizottság megalakítása iránt a részvételi nyilatkozatok beérkezése után fog az intézkedés megtétni.

Hazafiui üdvözléssel: Pesti Lloyd-társaság. Pesti polg. kereskedelmi testület. Budapesti nagykereskedők és nagyiparosok társulata. Első Budapest fővárosi kis- és közép-kereskedők társulata. Budapest budai kereskedelmi társulat. Magyar kereskedelmi csarnok. Fűszerkereskedők egyesülete Budapestben. Magyar fakereskedők és faiparosok országos egyesülete. Országos kereskedelmi és iparcsarnok.

Szeretetház.

(A n.-enyedi ev. ref. egyházmegye véleményes jelentése)

A f. é. egyházkerületi közgyűlés 35 jkvi. számú határozata értelmében 1353—1895. igzg. t. szám alatt megküldött „Szeretetház“ tervezetere vonatkozólag tiszteletteljes véleményes jelentésünket a következőkben terjesztjük fel:

Mindenekelőtt hálás elismerésünknek adunk kifejezést a Főt. Püspök ur iránt, hogy atyai jóindulatát, szerető gondoskodását nemcsak a szolgálattelvő lelkészek, hanem ezek árváira is kiterjeszteni kegyeskedik. A Szeretetház tervezete azonban nem elégít ki, amennyiben csak a fiu árvákat öleli fel s tekinteten kívül hagyja a leány árvákat, holott ezek sorsa, jövője, a lelkészek társadalmi állásának megfelelő képzése éppen oly érdeklődő figyelmet, szeretetteljes gondoskodást igényel, mint a fiuké.

Ezt a fiu és leány árvákra egyaránt kiterjedő gondoskodást pedig — szerény véleményünk szerint — központi „Szeretetház“ felállításával érvényesíteni nem lehet. Gátolni fogja ezt az özvegy anyáknak gyermekeikhez való ragaszkodása. Midőn ezek az egye-

lovászom odaugrott s ránkialtott: „Csak maradjon a báró urfi a nyeregben, mája én a lovat kiemelem.“ A boldogtalan majd megszakadt, ugy cibálta a lovam farkát fölfelé; nagybátyám az udvari ablakból nevetett s végre is le kellett szállnom a nyeregéből s emelő ruddal vettük ki a sárgát a gödörből. Nagybátyám rögtön kiasatta az udvart. Egy régi sirüregtet találtunk ott. Csontnak, ruhának semmi nyoma. De találtunk egy keresztet markolatú hosszú kardot s egy ezüstveretes hosszú aczélpaiszt, melylyel egykor az ott eltemetett hős teste volt betakarva. A paiszon e szavak:

SIMONI KEMÉNY

S egy pár marok gomb és ékszer, amelyről a ruha elenyészett. Ime, itt volt ősom sirja. Nem a historikusok találták meg, hanem László bátyám sárga kanczája.

— S hova lettek ezek az ereklyék?

— A gombot és ékszert László bátyám nekem adta s én lovászommal hazaküldtem Csombordra. A paiszt és kardot pedig családnak később a nagy-enyedi főiskola muzeumába helyezte el.

— S megvannak most is?

— Nincsenek! rivallt rám a báró.

— Hát megütöközve kérdeztem:

— Hát hová lehettek a szent ereklyék?

temes, lelkes zeti alafritot mlesznek a közp teiket irányuk érvénye hetővé ruházás tessék; gyöngéd ben, biz jak az c

Igy a nem csa tervezet vett fed

A lelki lön meg látszik ves és b szeknek családju gyámintó társadalm nek elég val meg méltány

Nem t vek áldo melyből irányozta vatallal vek a ké gyobbára tik: alig szük leel képesek adakozás áttallaná vokáljon mat tartj kodjunk

Minde központi célra-ve árvák —

A báró mei elke ből s a l Azután c

— Ker mentette paizsból kó-szeget c

A haza tengere Kemény lehet ern vérengzés százada, fájdalomm me előtt véres hol

Ezeket pöre. Egy Simon sí bordon e szintén b természet előtti dol lése adta és ötletet az igazság vényt.

temes, kerületi és egyházmegyei gyámintézetek alapokból egy-egy árvájuk részére 100 frot meghaladó gyámsegélyt kapnak: alig lesznek hajlandók ezt gyermekükkel együtt a központi „Szeretetház”-nak átadni, szereteteiket úgy szólván idegen kezekre bízni, s irányukban az édesanyai szeretet közvetlen érvényesítéséről lemondani. A gyámsegély lehetővé teszi, hogy árváikat maguk ápolják, ruházzák, valami közeli tanintézetben neveltsék; s a központi bármi magas műveltségű, gyöngédérzéstű árva-anya gyámosságával szemben, bizonyára a maguk gyámkodásának adják az elsőseget.

Igy a „Szeretetház”-nak előre-láthatólag nem csak igen kevés növendéke lesz; de a tervezetben 1—2—3. pont alatt számításba vett fedezet is illuzoriussá válik.

A lelkészeknek a „Szeretetház”-ra való külön megadóztatása némileg indokolhatóan látszik ugyan, de ha meggondoljuk, mily kevés és bizonytalan jövedelmet élvez a lelkészeknek nagyobb része, melyből magukat s családjukat fenntartani, egyetemes és más gyámintézeti járulékaikat fizetni, lelkészi társadalmi állásukból folyó kötelezettségeiknek eleget tenni kénytelenek, egy újabb adóval megterhelhetőségüket jelen helyzetükben méltányosnak éppen nem mondhatjuk.

Nem táplálunk vérmes reményeket „a hűvek áldozatkész könyörületessége” iránt sem, melyből fedezetül az 5-ik pont alatt 800 frot irányoztatik elő. Midőn a sokféle adóval, rovatallal terhelt, többnyire szegény sorsu hűvek a képét és domestikái járulékat is nagyobbára nehezen, kénytelen-kelletlen fizetik: alig lehet várni tőlük, hogy még lelkésziük leendő árvái javára is áldozatot hozni képesek és készek legyenek. Sőt e célra adakozásra hívni fel őket a legtöbb lelkész átallan is, nehogy ily nyilatkozatokat provokáljon: „Nem elég, hogy Tiszteletes uratartjuk? Még gyermekeiről is gondoskodjunk? Hát a miénkről ki gondoskodik!”

Mindezeket tekintetbe véve, a tervezett központi „Szeretetház” helyett helyesebbnek, célra-vezetőbbnek tartjuk, hogy a lelkészi árvák — mind a fiúk, mind a leányok —

A báró rám nézett. Ajkai reszkettek. Szemei elkezdtek csillogni. Felugrott ülőhelyéből s a kupé ablakján keresztül...
Azután csöndes hangon szólt hozzám:

— Kemény Simon pajzsa és kardja megmentette a hazát és Hunyadi. S ebből a paizsból és ebből a kadból 1848-ban *patkó-szeget csinált a római!*

A hazafi-keserűségnek mielő mélyeséges tengere viharzott e szavakban! Aki báró Kemény Istvánt közéről ismerte, annak lehet erről csak fogalma. A nagy-enyedi vérengzésnek ekkor már rég elmúlt negyedszázada, s az agg hazafi mégis oly keserű fájdalommal emlékezett vissza, mintha szeme előtt feküdték volna a kiirtott magyarok véres holtteste.

Ezeket juttatta eszembe Simon András bűnpöre. Egy Simon nevű lovasz látta Kemény Simon sírjának felbontását. Ő vitt Csombordra ékszereket. Csombord ura akkor szintén báró Kemény Simon volt. Egészen természetesnek talánám, ha e hetven év előtti dolognak a lovasz által lett elbeszélése adta volna a gonosztevőnek az eszmét és ötletet ama koholmányhoz, amely miatt az igazságos bíró méltán látott fölötte törvényt. („Pesti Napló.”)

neveltetéséről, tanítottásáról egyházmegyeként, vidékenként történjék gondoskodás, úgy, hogy minden ref. közép-iskolánál, s több polgári fiú- és leány-iskolánál bizonyos számú árvák elhelyezhetők legyenek, tandíj-mentességgel s az engedélyezett sorsjáték jövedelméből alapítványok tételével. Így az anyának módjukban lenne — a gyámsegély mellett — hozzájuk közel levő tanintézetben neveltetni gyermekeiket, amit bizonyára készséggel is igénybe vennének. Sőt az illető egyházmegyék és a kerület ezt el is varná tőlük, nyilvántartási könyvet vezetvén a kiskorú árvákról s azok neveltetéséről.

A katonai lóvásárok.

Aki el szokta olvasni azokat a jelentéseket, amelyek a vidéki vásárokról a napilapokban megjelennek, az kétségkívül észrevette, hogy a katonai lóvásárok eredményét a jelentések mindig e stereotip mondással karakterizálják: „A katonai bizottság alig néhány lovat vásárolt.”

S tényleg ilyen is a helyzet, mert a katonai lóvásárok a gazdára nézve úgy szólván mindig a lehető legsilányabb eredménnyel végződnek, úgy, hogy egyes vidékeken a gazdák nem is igen hederitenek a katonai lóvásárt jelző hirdetemnyre, s nem is viszik eladásra szánt állataikat a vásárra, mert előre tudják az eredménytelenséget.

Hosszu fáradságba és töméntelen kérelmezésbe került annak idején, amíg a magyar gazdák kívánsága teljesült és a kormány kieszközölte, hogy a katonai hatóság a hadsereg lószükségletének fedezésére nyilvános vásárokat tartson, hogy így a gazdák közvetlenül adhassák el lovaikat a hadseregnek s elkerüljék a kellemetlen, megbízhatatlan és mindenek felett igen drága közvetítést! A katonai kormányzat megállapított bizonyos eljárást, mely szerint az úgynevezett lószorozó bizottságok (Assent-Commission) vásárolják az előre hirdetett vásárokon a gazdaktól közvetlenül a lovakat.

A gyakorlat folyamán azonban bebizonyult, hogy ez a keservesen kieszközölt s nagy czécczóval megadott kedvezmény semmivel sem több, mint a többi katonai konzessziók, melyek tudvalevőleg csak a külsőin kedvéért léteznek, de alapjukban véve semmi értékük nincsen.

Kitűnt ugyanis, hogy a katonai lóvásárok intézménye azért látszik haszontalannak, s a vásárok azért eredménytelenek, mert a katonai hatóságok még a lóvásárok előtt fedezik szükségletüket. Így tehát a gazda, aki tartogatja és táplálja lovát, hogy a katonai lóvásáron tűrhető árt kapjon érte, ismét hazaviszi az állatot, mert a bizottság csak a forma kedvéért vásárol két-három lovat s azzal befejezi a nagy hűhóval hirdetett vásárt.

Ennek a ferde állapotnak genézise pedig az, hogy a katonai hatóságok még mindig a kereskedőktől vásárolják a lovakat. A kereskedők ugyanis, még mielőtt a katonai lóvásárt hirdetik, ügynökeikkel beutazzák a vidéket, összevásárolják a katonaság méreteire alkalmas lovakat jó olcsó áron s amint összehoztak egy tucatnyi ilyen lovat, folyamodványt adnak be az illető katonai kiegészítő kerület parancsnokságához, mely kiküldi a bizottságot. A bizottság pedig, miután többnyire válogatott lovakat vezetnek elébe, ezeket megveszi és elszállítja, annál is inkább, mert akkor még a vásárok kiírva nem lévén, a szükséglet is nagyobb. Ily módon aztán arra az időre, amíg a lóvásárt kiírják, a

szükséglet jobbára fedezve van s a vásáron a bizottság alig vesz egy-néhány lovat.

A hadügyminiszterium jelentéseiben aztán nagy hangon vannak emlegetve a fentebb vázolt módon történő vásárlások, mint olyanok, melyeknél a hadsereg közvetlenül a tenyésztő gazdától fedezte szükségletét. Valóságban pedig ez a „tenyésztő gazda” nem egyéb, mint a régi közvetítő kereskedő, aki azonban a változott viszonyoknak megfelelően most új formában folytatja jól jövedelmező, de moraliter és közgazdasági szempontból egyaránt kétes értékű mesterségét. A különbség tehát alapjában véve az, hogy ezelőtt a kereskedők vitték lovaikat a szorozó bizottság elébe, míg most a szorozó bizottságok (az állatorvos és a vásárló biztos) mennek oda, ahonnan a kereskedő az ő felajánlott 10—14 lovat bejelenti.

A magyar gazda súlyosan érzi meg ennek a helyzetnek terhét, pedig megváltoztatására nem kellene semmi egyéb, csak egy kis jóakarát a katonai hatóság részéről. Mert ha meg akarják látni, meg is látják rögtön a löeladásnál, hogy ki a kereskedő és ki a tenyésztő s nem léphetne fel amaz emennek nevében és szerepében.

A bajon nagy részben, sőt tulnyomó részben segítve volna, ha a katonai hatóság hosszabb idővel előre állapítaná meg a lóvásárok időpontját. Hirdessék ki egy félévvel előbb a vásár napját, hogy a gazda előre tudja ezt s addig rezerválhassa ló-állományát. Legczélsezerűbb volna pedig a megoldás, ha a dolog általánosítottatnék, olyképpen, hogy egyszersmindenkorra kimondanák a katonai lóvásár-napokat. Ha például úgy rendeznék a dolgot, hogy az egész országban, mindentől és mindenkor az országos vásárt megelőző héten volna a katonai lóvásár, akkor a gazdának megvolna a kellő tájékozottsága s nem volna kénytelen lovat olcsó áron elpocsékolni a kupecznek, vagy valamely utazó kereskedőnek, azért, mivel még csak nem is tudja, mikor lesz a katonai lóvásár.

A földművelésügyi miniszteriumnak a minden oldalról felhangzó panaszokból tudomása van a katonai lóvásárok körül tapasztalható rendellenességről és ha komolyan veszi feladatát, kötelességének fogja ismerni, hogy az elhanyagolt s véghetetlenül káros ügyön a fentebb vázolt módon segítsen. A földművelés számtalan bajai közepette csak az állattenyésztés tud némi sovány kárpótlást nyújtani a gazdának, s ha ezt is elhanyagoljuk, akkor igazán nem tudjuk, hova jutunk.

Levelezés.

Válaszul Kozárvári Rácz Károly urnak

Verespatakon.

Uraságodnak az „Abrudbánya és Verespatak” 20. számában a szerkesztőhöz intézett levelemre adott s a közönséghez szóló válaszára és a szépészet keretében tartott nemes és igazán Önhöz illő, magasröptű, egeteket csapdosó s egy a gyarló világ felett álló lénytől származott édesded csevegésére kötelességemnek tartom, nemesen, kegyelmet esdve, irgalomért rimánkodva, válaszolni. Megjegyzem, hogy egy nobilis szerkesztőtől elvártam volna, hogy jelen leveletem — csupa udvariasságból is — a már megjelent 21. számban közreadja.

Kis történetének első felvonása első jelenetében, mint az Ön nemes, magasztos gyöngy gondolata, ez állt: „Egyik ok az volt, hogy

a cikk telé van rágalommal, személyeskedéssel; epés kifakadásokkai s éppen nincs azon a nivón, a milyenen kell lenni egy cikknek, amit egy lelkész ír. Igazán nem is tudom, hogy ilyen magas röptű, szellemes gondolatra mivel lehetne úgy felelni, hogy magasságában csekélységet megérthesse. Vegyen hát tölem csak annyit tudomásul, hogy arra a nivóra, melyen t. Uraságod áll, semmi tekintetben sem óhajtok felemelkedni.

Bizonyára sokkal jobb lett volna, ha t. Uraságod is megmaradt volna megmérhetlen magasságában s nem szállott volna alá, talán akkor nem kellett volna a nyilvánosságra hozott magánlevélben szemére vetnem azt, amit vissza nem vonok s mit visszavonni nem is akarok. Oh, szálljon fel ismét egébe! Hisz mily boldog lehet fent!! Fent az angyalok, az ártatlan karok társaságában!!! Nem törtek még meg szárnyai? S meg vannak, valóban, hiszem, vágyai! Oh minő fent az éden! Ott még a lég is képes! És tetszik, ugy-e? De nem folytatom.

S most jó: „A szerkesztő kritikája.“ Forduljatok meg sirjaitokban Plato, Horatius, Cicero, Virgilius! s támadjatok fel Demosthenes s mind meg annyi lánglelkű költők, ékes szólású szónokok, s halljátok a magasztos, az égi, égben s földön soha ki nem talált dicső frázist: „A szerkesztő kritikája.“

Ugy tetszik, mintha hallanám, midőn tisztelt Uraságod magát kifelve, torkát kitisztítva zengi kéjesen: „A madarat tolláról, az embert irótolláról lehet megismerni“!!! Mégis jó, hogy az Ön muzsája érinté a földet s megmondá, hogy ott fenn minden változott; hogy ott a gyarló ember példabeszéde is más, mert hát a földiek szerint: „Madarat tolláról s embert barátjáról.“ Ugyan, ugyan, t. Uram! Ezt talán csak azért cserélé fel, mert ezek hiányában szenved? De menjünk tovább: „A közönség ítéletére bizzuk, mint a bemutatott szindarab néző közönségére, hogy ítélje meg, mi mennyit ér?“ — így zengedez Ön.

No, ebből ugyan Uraságodnak kijutott! Még be sem fejeztetett a szindarab, óriási fellegek tornyosultak Ön felett, cikázott a villám s június 29-én este, tudja hol? hogyne? hisz ott volt, ágyu, fegyver és pisztoly dörge s kardok csörtetése között megnyilatkozott a közvélemény!! Erre mondhatnám én „Szégyelje magát“, de én ezt nem teszem; hanem ajánlom, próbálja meg, szálljon fel ismét egébe, rejtözzék el oda, hol a zörgő falevél, a susogó lombok és csermely csendes zajától megrettenni nem kell! Keresse fel a más világi lények édes édenét; de legyen óvatos, mert boldog már csak őt lehet.

Nekem, kedves tünemény! nem célozom e mennyei hangzású puska porral önnök ártani. Nem! nem! Önnök élni kell! Tudja meddig? Mig nemes, a köz oltárára, az erény, a tiszta erkölcs felvirágzására hozott érdemeinek jutalmát elveszi. Éljen hát soká! de fent, s le ne szálljon, mert látja, itt más az élet, itt másként mérnek! Isten Önnel örökre! Isten Önnel, kedves!

Abrudbánya, 1895. július 8.

Mózes Mihály.

Vegyes hírek.

— **Athelyezés.** Székely Lehel állami iskolai igazgató tanítót — jelenleg a kir. tanfelügyelőhöz beosztott tollnokot — a vallás-és közoktatásügyi miniszter az alvinczi állami iskolához helyezte át. Sajnáljuk e derék tanférfinak városunkból való eltávozását.

— **A házassági anyakönyvvezetőkre** nézve a f. hó 10-én tartott közigazgatási bizottsági ülés megtette javaslatát s intézkedett egyes, az anyakönyvvezetésre vonatkozó miniszteri rendeletek teljesítése iránt.

— **Nagy-Enyed város képviselőtestülete** f. hó 15-én közgyűlést tart, melynek egyik főtárgya a városi pénztárnoki állomás betöltése lesz.

— **Vizsga.** Mint az „Ellenzék“-ből olvassuk: „Tiszteletes Szécsi Ferencz felvinczi ref. lelkész, aki már néhány hónappal ezelőtt (néh. dr. Kovács Ödön életében) a nagy-enyedi theol. akadémiánál theol. magántanári vizsgát óhajtott tenni, s ott írásbeli dolgozata el is fogadtatott, de a főt. Püspök ur „magasabb tekintetéből“ a szóbeli vizsgálat idejét nem tűzte ki: a sárospataki ev. ref. theol. akadémia tanárkara által, „A negyedik evangélium tanfoglalma“ cz. dolgozata alapján, szóbeli vizsgálatra bocsátottat s a tiszánineni ref. egyházkerület hivatalosan összeállított vizsgáló bizottsága előtt a theol. magántanári vizsgát az ó- és új-szövetségi tudomány szakcsoportokból 1895. június 29. napján jeles eredménnyel letette. Szerencsét kívánunk az ifju lelkésznek, aki szép készültségével és jeles bizonyítványával ékesen szóló bizonyosságát adta annak, hogy a nagy-enyedi theol. akadémia igen derék növendékeket bocsátott ki kebeléből.“

— **Eljegyzés.** Enyedi Béla nagylaki birtokos és pénzügyigazgatósági számtiszt e hó 10-én tartotta eljegyzését Ágoston József kis-küküllőmegyei birtokos leányával, Gizella kisasszonnyal, Nagy-Enyeden.

— **Az E. K. E. alsófehérmegyei osztályának** f. hó 12. és 13-án Intregáldra rendezett kirándulása elég jól sikerült. Városunkból résztvettek: Csató alispán, Szőke m. kir. honvéd-örnag, Gáspár, dr. Varró m. jegyzők, Horváth és Kovács m. számvevők, Varró Róza és Gyarmathy Camilla, Fogarasi Béla tanár és neje. Diódról: Zeyk Gábor. Verespatakról: Imreh Károly főszolgabíró és neje, Trug Alban és neje. M.-Igenből: Csuka Domokos főszolgabíró és dr. Dobozi Vilmos. Részletes tudósítást lapunk jövő számában hozunk.

— **Az aratás megkezdődött.** Leghamarabb megért a tiszavidéki buza, mely a rozsdától is sokkal kevesebbet szenvedett, mint a nálunk vetni szokott gabona. A termés közepes. A közelebbi napok meleg, esős időjárása a kukoriczának, répa-féléknek segített. Jég volt Tóvisen, Beczében, Vadveremben, hol a szép szőlőtermésnek sokat ártott.

— **Körjegyzői pályára készülő ifjak figyelmébe.** Dániel László, Torontálmegye alispánja, mint a Torontálmegyében működő körjegyzői szakiskola igazgatója, a szakiskola szabályzatainak rövid kivonatát megküldötte városi tanácsunknak közszemlére leendő kitétel végett. Ezen megélhető pályára készülő ifjak figyelmébe ajánljuk a szakiskolai szabályzat átolvasását, mely N.-Enyed város levéltári hivatalában is a hivatalos órák alatt betekinthező.

— **Abrudbányáról** írják, hogy e hó 7-én az ott levő 23. vadász-zászlóaljat meglátogatta Galgóczy hadtest-parancsnok s ahol szállva volt, ott a tisztikar egy polgári tekéző társasággal annyira hangosan társalgott, hogy a hadtestparancsnok a vendéglő folyosóján észrevétlenül meggyőződhetett arról, hogy a társalgás csak magyar nyelven foly. Ugy látszik, ez a hadtestparancsnok urra annyira kedvező benyomást tett, hogy az esteli tiszt

banketten. a mint halljuk, e felett valódi örömet fejezte ki s a bankett folyamán a társalgást magyarul is folytatta és vezette. Egyszersmind szívökre is kötötte, hogy nemzetünk nyelvét, mint a nemzet testőrei, használják. Ebből példát vehetnének sokan, kik sem érzelemben, sem gondolatban, sem tettekben még ma sem egyek a nemzet testével. Zászlóaljunk, ezek szerint, nem csak azon dicséretre lehet büszke, melyeket a hadtestparancsnok és Skrobanek vezérőrnagy uraktól hallott, s kitüntetően nyert, hanem arra is, hogy tisztí kárának minden tagja tud és akar magyarul beszélni.

— **A mulatság vége.** Balászfalván két vidám egyetemi hallgató mult hó 29-én tartott zeneestély után mulatni kezdett. Folyt a bor, huzta a cigány. Az egyik ifjunak magas kedve kerekedett s mindjárt el is huzatta a Destéptate, Lukaciu-nóta s más kellemes román dalokat, melyek egy kicsit szidják a magyarokat is. Valószínűleg érezte a derék fiatal ember, hogy benne apai ágról még magyar vér is lehet, feltámadott a virtus s kijelentette a román tanulókból álló társaságnak, hogy csak ne busuljanak, ne hagyják a szent nemzeti ügyet, mert jön segítség Romániából! Erre aztán nagy zajjal az utcára mentek s az éppen hazatérő postakocsit kezdték bottal döngetni, a csendre intő postaszolgát pedig válogatott titulusokkal jól leszidták, s amikor a nagy lármára előjöttek a csendőrök is, azon szíves ajánlatot tettek, hogy a nyakukat törik ki. A csendőrök azonban egyszerűen felhívták a vidám ifjakat, hogy menjenek haza szépen, amit teljesítettek is, egy kis huzalkodás után, a csendőrök pedig megtették a kötelességszerű jelentést a mulatságról.

— **Öreg honvédeink nyugdíj-ügye.** A m. kir. belügyminiszter valamennyi törvényhatóságnak közhírré tétel végett a következő körrendeletet küldötte meg: Az országos honvédség-egylet felügyelő bizottsága f. é. május 16-án tartott ülésében hozott és a m. kir. miniszterelnök ur által jóváhagyott határozata szerint az 1848—49. honvédségi szolgálat igazolhatására 1895. évi október hó 1-ig terjedő záros határidő tűzetett ki, olyformán, hogy oly nyugdíjazási és segélyezés kérvények, melyekben a tényleges szolgálatot igazoló teljes hitelességű és a fennebb említett záros határidőn belől kiállított bizonyítékok nem mellékelteknek, figyelembe vételni nem fognak. Budapest, 1895. június 22-én. Perczel, s. k.

— **Tűzoltói kongresszus Kolozsvárt.** A magyar orsz. tűzoltó-szövetség XII. közgyűlését és versenyt 1895. aug. 18., 19., 20. napjain fogja megtartani bérczes kis hazánk volt fővárosában Kolozsvárott. A központi rendező bizottság a meghívókat a vidéki tűzoltó-testületeknek e héten küldötte szét, melyekből megtudjuk az ünnepély programját, tájékozást szerezhettünk az elszállásolás stb. felől. Hisszük, hogy enyedi tűzoltóink, kik tettekben mindig elől járnak szeretnek, ezen nevezetes ünnepélyen részt vesznek.

— **A zalathnai lövés-egylet** f. hó 21-én vidám tarisznyás mulatságot rendez saját pénztára javára.

— **Igen érdekes megyei közgyűlés** nyomtatott jegyzőkönyvét küldte be főtiszt. Weszely Károly borbándi plébános ur, történelmünk e buzgó kutatója és sok ritka történelmi adat gyűjtője. 1790-ben, börtömös havának 22—25. napjain Szentpály Elek „Vitéz Ispány“ előlülése alatt volt ezen nevezetes gyűlés, melyben a József császár ál

tal elrendelt, de halála előtt visszavont intézkedések folytán beállott a régi alkotmányos étellel ellentétben álló intézmények eltörlése volt a fő feladat, minek teljes elkeseredéssel feleltek meg őseink, amint azt N.-baczoni Bardotz Ádám főnótárius ékesen, jó magyarosan meg is irta. Kérjük lapunk t. olvasóit, kutassák és gyűjtsék össze megyénk régi emlékeit.

— **Ozgiánylakodalom.** Megijedt Pharaó népe a polgári házasságtól, csakhamar gyűlésbe gyűltek össze, s elhatározták, hogy akik eddig balkézről élvezték a házaset gyönyöreit, ezután pap előtt tett esküvel kötik magukat a frigy lánczaihoz. Ezt tette az enyedi első banda három tagja, név szerint Gyuricza primás, Panfuri (a szőke gyerek) szekundás és Joszi gordonos. Csütörtökön délután a helybeli róm. kath. egyházban tartották esküvőjüket. Szerencsét kívánunk e három régi — most új — párnak.

— **Aranyrablás.** Az aranyat mindig nagy becsülésben tartották az emberek, amióta csak ismerik, mindenütt a világon. Harez, háboru, véres küzdelmek folytak birtokáért, békés időben pedig pénzzel vásárolják, már t. i. akinek pénze van. Ámde bucsuncserbui Tomus Sándor nem lévén holmi kis király, nem vihetett harezmezőre zászlóaljkat; pénze nem volt, az aranyat pedig nagyon, de nagyon szerette, hiszen szereti azt mindenki ott Verespatak, Abrudbánya vidékén. Egyszerűen feltörte tehát az édes apja ládáját s kivett belőle 300 frt értékű aranyat. Tomus Todor Kokos bizonyára nagyon jó atya lehet, de atyai gyöngédsége elhagyta ez alkalommal, — reá rohant a szülők iránti tiszteletéről megfélekedezett aranyozó fiura, ki azonban erősebb lévén, a földre teperte s ugy elverte, hogy 8 napig érezte a fiui kegyeletnek két foltokban nyilvánuló, megható nyomait. A csendőrök szíves közbelépésével fejeződött be a modern Pizarro modern aranyháboruja.

— **Egy év** a kolozsvári benlakással összekötött keresk. akadémia életéből. A nagy közönség tájékoztatására alkalmoszerűnek tartjuk a czimben irt iskola hozzánk beküldött Értesítőjéből a következő főbb adatokat közölni. A tanulók száma a 3 éves tanfolyamon 262 volt; a nagy létszám miatt mind a 3 osztály mellett párhuzamos osztályok állottak fönn. Az iskola országos jellegét mutatja az a körülmény, hogy a tanulók 49 törvényhatóság területéről sereglettek össze, sőt Romániából és Galicziából is volt tanítványa. A rendes tantárgyakon kívül mint rendkívüli tárgy tanított az angol, olasz és román nyelv, hittan, gyorsírás, zene, vegytani gyakorlat, ének, torna, vivás és a benlakó tanulóknak a táncz is. Az iskolában 8 rendes, 14 rendkívüli tanár és 6 internatusi nevelő működött. Az igazgató tanárt ő felsége a Ferencz-József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A bennlakásban 100 tanuló volt elhelyezve, tehát minden hely el volt foglalva. Az internatus a kényesebb igényeket is kielégítő, modern berendezésű, elkülönített nappali, háló- és munkatermekkel, ebédlővel, kórodával, olvasó, táncz, zene, játék és vivó termekkel, nagy udvarral, mely tornászatra is be van rendezve s teke-pályával is el van látva. A benlakó tanulók az igazgató, 3 rendes tanár, 16 tanárjelölt közvetlen felügyelete alatt állanak. A convictorok meghatározott időben németül és francziául társalognak két tanár vezetése és felügyelete mellett. Arra különös gond van fordítva, hogy a tanulók, részint az idő gondos kihasználásával, részint a gyengébbek mellé rendelt correpetitorok támogatásával, feladataikat el-
készíthessék s tanulmányaikban haladhassanak. Ilyen kitünő szervezés és vezetés teszi érthetővé, hogy a kolozsvári keresk. akadémia benlakásának helyeiért minden évben verseny van s az ország legtávolabbi vidékei is képviselve vannak számos növendékkel. A tandíj fizetése alól részben vagy egészben 32 tanuló volt fölmentve. Jutalomban 29 tanuló részesült. A tanítás eredménye: jeles 7%, jó 34%, elégséges 33%, elégtelen 14%, vizsgálatlan 12%. Érettségi vizsgálatot 85 tanuló tett; itt az eredmény még kedvezőbb, t. i. jeles 11%, jó 47%, elégséges 36%, bukott 6%. Fölhívjuk olvasóink figyelmét e kitünő szervezettü gyakorlati szakiskolára!

— **Kereskedő ifjak mozgalma.** A kereskedő ifjak országos mozgalmat indítottak helyzetük megjavítása érdekében. Már hetek óta gyűléseznek. Most két pártra szakadtak. Az intelligensebb elem magyar nemzeti alapon, a másik szociális alapon szervezkedik. A nagyobb rész a magyar nemzeti alapon áll. Ezt ajánlhatjuk mi is kereskedő ifjainknak a dologkerülő szocialista népvézelek, a szélhámos deimagogok megbuktatására.

— **Aranylopás.** Nincs egyszerűbb dolog annál, hogy egy kis aranyport, mely oly szépen csillog, villog ott a zuzdában, felcsipjünk ujjaink közé. De ha ez az aranyport történetesen másé, s azt nem csupán tudományos megsemlélés, vagy kíváncsi gyönyörködésből nézegeti valaki, hanem mint bucsumi Popa Makarie még el is viszi, lopást követ el és dutyiba kerül zöld tollas vitézeink gondossága folytán, még ha az a kis sárga por csak 8 frtot is ér.

— **„Magyar Közvetítő“** czimen új hetilap van kidolgozás alatt, melynek első száma augusztus hó elsején 10,000 példányban fog megjelenni. A lap hivatva lesz: az ipar, kereskedelem és földmívelés előmozdítására, az érdekelt közönséget szakértői utasításokkal támogatni. Közölni fogja továbbá a Magyarországon előforduló pályázatok, szerződések, szállítások, hirdetések és a betöltendő állami és magán állások nagy részét. Előfizetési ár: egész évre 6 frt, félére 3 frt, 1/4 évre 2 frt. Részletes felvilágosítást a „Magyar Közvetítő“ kiadóhivatala díjtalanul nyújt. (Budapest, Dohány u. 20.)

— **Toaszt.** Mikor Hellebrant Árpád, a m. tud. akadémia könyvtárnoka, ezelőtt vagy 10 évvel megnősült, a menyegzői lakomán Borovszky Samu, az akadémia helyettes titkára, egy régi stilben készített nyomtatványt osztott ki a jelenvolt vendégek között, melyen szórul-szóra a következő jó kívánságok voltak: Hogyha varga volnék, azt kívánám — [halldsza!]

Hogy soh'se szorítsa lábodat a kapecza;
Hogyha volnék szabó, azt kívánám neked:
Soh'se kopjék el a ruhád, köpönyeged;
Ha asztalos volnék, — és ez nem kóbor szó —
Kívánám, sohase zárjon be koporsó;
(Mert amikor neked kívánám a hasznost,
A magam részéről nem nézném én azt most.)
Ha könyvkötő volnék, nem egyszer de többszer
Kívánám: zsebedből ne fogyjon a kötszer.
Vagy volnék akárcsak bibliotékáros,
Pedig több okból ezt óhajtanom káros.
Kívánám: legyen szived oly nyílt, mint a
Katalógus, és ne zaczczos, miként tinta.
S amint van száz éves foliáns és quarto,
Legyen életed is oly sokáig tartó;
S mint elfér egy sorban duodécz és oktáv,
Ezután se legyen mi közöttünk sok táv...
Mondom, ilyeneket kívánnék tenéked

Most, hogy itt siratjuk vigan nőtlenséged.
Vagyok pedig, tudod, szegény philosophus,
Kinek versét hogyha meghallgatod: oh, fuss.
Ki ily nagy dologba magad beleártad,
Csak azt kívánhatom jó barátunk, Árpád,
— Mindnyájunk nevében szólok, ezt jegyezd
[fel, —
Élj boldogul soká kedves jegyeseddel!
Légy ő vele minél később por és hamu:
Szívéből kívánja ezt Borovszky Samu.

Közgazdaság.

Erdélyrészi XI. tenyészállat-kiállítás használati lóvásárral és díjazással összekötve.

— Kolozsvárt, 1895. augusztus hó 30., 31. és szeptember 1-én, a sétatéren a földmívelésügyi m. kir. miniszterium támogatásával rendezti az erdélyi gazdasági egy-
let állattenyésztési szakosztálya. —

1. A kiállítás czélja kizárólag az erdélyrészi állattenyésztés fejlesztése és emelése lévén, ennél fogva csakis a régi Erdélyben (tehát a volt u. n. kapcsolt részeket is ideértve) született állatok lesznek arany- vagy pénzdíjjal jutalmazhatók. Kivételek e tekintetben csakis a ló-osztálynak „B) Nem telibér lovak“ cz a felsorolt 1, 2, 3, 4, 5. alosztályába sorozható lovak; megkiváncsátik azonban ezeknél is, hogy az illető erdélyrészi kiállítónak legalább egy év óta bona fide tulajdonában legyenek.

2. Másutt tenyésztett állatok ugyan szintén bemutatathatók, de csakis dicséző oklevélet nyerhetnek.

3. A díjak két kategóriára oszlanak: aranydíj (frankban) főleg nagyobb birtokosok részére és pénzdíj (bankjegyekben) kizárólag kisebb birtokosok részére. Kisebb birtokosok alatt értetnek azok, kiknek birtokuk 50 holdat meg nem halad; azonkívül ide számítatnak a gazdatisztek, lelkészek, tanítók és körjegyzők is.

Ha a kisebb birtokosnak arra való állatja van, akkor az a kitzűzött aranydíjakra is versenyezhet, de nem megfordítva.

Hogy a díjkategória iránt kétség ne támadjon, a bejelentési ivben a következő kérdések foglaltatnak: a kiállító neve és állása? a kiállító birtokának nagysága, holdak szerint?

4. A kiállítás következő osztályokból áll:

I. osztály: Ló.

A) Erdélyben született angol telivér lovak: Aranydíjak: 250, 200 és 100 frank. B) Nem telivér lovak: 1. Nehéz teher alá való háttas lovak: Aranydíjak: 250, 200 és 100 frank. 2. Könnyű teher alá való háttas lovak: Aranydíjak: 200, 150 és 100 frank. Pénzdíjak, első sorban csikós kanczáknak: 100, 75 és 50 frt. 3. Háttas lovak 15½ markoson (= 163 cm.) felül: Aranydíjak: 300, 200, 150 és 100 frank. 4. Háttas lovak 15½ markoson (= 163 cm.) alól: Aranydíjak: 200, 150 és 100 frank. Pénzdíjak, első sorban csikós kanczáknak: 100, 75 és 50 frt. 5. Gazdasági lovak csikós kanczái: Pénzdíjak: 100, 50, 25 és 15 frt.

A program 3-ik pontja szerint az aranydíj főleg a nagyobb birtokosok, a pénzdíj kizárólag kisebb birtokosok részére van kitzűzve. Ha azonban a kisbirtokosnak arra való állatja van, avval az aranydíjakra is versenyezhet.

A fent elősorolt alosztályokban csak oly ló versenyezhet díjakra, mely az illető erdélyrészi kiállítónak legalább egy év óta bona fide, tulajdona.

Magától értetődik, hogy herélt állat sem a ló-, sem más osztályban a tenyészállatok

csoporthoz nem versenyezhet és ennél fogva sem díjat, sem dícsérő oklevelet nem nyerhet.

II. osztály: Szarvasmarha.

a) Erdélyi magyar szarvasmarha. Csak tisztavérű állat díjazható. 1. Tenyészbika, 3 évesen felül: Aranydíjak: 300, 150, 100 és 50 frank. Pénzdíjak: 50 és 25 ft. Hat évvel idősebb tenyészbika csak dícsérő oklevelet nyerhet. 2. Bika, 2—3 éves: Aranydíjak: 150, 100 és 50 frank. Pénzdíjak: 50, 25 és 15 forint. 3. Bika, 1—2 éves: Aranydíjak: 150, 100 és 50 frank. Pénzdíjak: 50, 25 és 15 forint. 4. Gulyabeli tehén: Aranydíjak: 150, 100 és 50 frank. 5. Nem gulyabeli tehén: Pénzdíjak: 70, 35, 20 és 15 forint. 6. Üsző, 2—3 éves: Aranydíjak: 70, 50, 30 frank. Pénzdíjak: 50, 25, 15 és 10 forint. 7. Üsző, 1—2 éves: Aranydíjak: 50, 30 frank. Pénzdíjak: 30, 20 forint.

b) Erdélyi hegyi barna és riska bikák, tehének és üszők díjazására: Első díj: 60 frank. Második díj: 30 frank.

A program 3-ik pontja szerint az aranydíj főleg a nagyobb birtokosok, a pénzdíj kizárólag kisebb birtokosok részére van kitűzve; a kisebb birtokos azonban az aranydíjakra is versenyezhet.

III. osztály: Fejős tehének versenye.

Czélja e versenynek: az erdélyi tehének tejelő képességének megállapítása, jutalmazása és ez által a tenyésztőknek buzdítása ez irányban nagyobb sikerek elérésére, miért csakis erdélyi magyar fajta, erdélyi hegyi barna és riska fejős tehének bocsáttatnak versenyre.

A legjobban tejelő tehének a következő díjakkal fognak jutalmaztatni:

I. Erdélyi magyar fajta tehének: Aranydíjak: 100, 60 és 50 frank. 2. Erdélyi hegyi barna és riska tehének: Aranydíjak: 60 és 30 frank.

A bírálatot szakértőkből külön felkért bizottság végzi, előre megállapított és külön kihirdetett verseny-feltételek szerint.

Az itt említettek kivül mindenben a kiállítási program „Általános tudnivalói” és „A bíráló bizottság szabályzata” szolgálnak irányadóul.

IV. osztály: Bival.

1. Bikák: Díjak 100, 80 és 60 frank. 2. Tehének és üszők: 100, 80 és 50 frank.

E díjakra minden birtokos állítja, különbség nélkül pályázhat: azonban bikák csak 4 éves korig versenyezhetnek, vénebb bikák csak dícsérő oklevelet nyerhetnek.

V. osztály: Baromfi.

Tyúk, gyöngytyúk, lud, réce, pulyka és galamb. Kiállítandó 1 törzs, azaz 1 hím és 2 nőtény: galambok páronként: 1 hím, 1 nőtény.

Díjak a gazdaságilag hasznos baromfiak részére: 150 ft értékig, melyek még a kiállítás előtt szintén részletezteni fognak.

A kitűzött arany- és pénzdíjakon kívül minden osztályban tetszés szerinti számban oszthat ki a bíráló bizottság dícsérő okleveleket.

Külön pályázat.

A tenyészállat-kiállítással kapcsolatosan, vásárral összekötött, használati ló-díjazás is tartatik.

Czél: A használati lovak értékesítésének előmozdítása s a jobb anyagok, a használatra való tekintettel, ivar-különbség nélkül díjazása által, serkentőleg hatni minél

több, a különböző szükségleteknek megfelelő jó ló előállítására.

E díjakra csak a régi Erdélyben (a volt u. n. kapcsolt részeket is ideértve) született és nevelt lovak pályázhatnak és nyerhetnek jutalmat.

Állami adományból a következő díjak osztatnak ki. Négyes fogatok részére: Első díj: 500 frank. Második díj: 200 frank. Kettős fogatok részére: Első díj: 300 frank. Második díj: 100 frank. Befogott kis hámos lovak részére: (150—156 cm. magassággal) Egy díj: 100 frank. Nagy hámas lovak részére: (164 cm. felül) Első díj: 250 frank. Második díj: 150 frank. Harmadik díj: 50 frank. Kis hámas lovak részére: (150—164 cm. magassággal.) Első díj: 200 frank. Második díj: 100 frank. Harmadik díj: 50 frank. Igás fogatok részére (kisbirtokosoknak): Egy díj 50 frank.

A fogatoknál bemutatott ló a hámas lovak versenyénél is pályázhat, de díjat csak egyet nyerhet.

A kocsilovak kocsiban, a hámas lovak nyereg alatt mutatandók be.

E versenyenél a ló-osztály juryje, a lovak származásának és ivarának figyelmen kívül hagyásával, csupán a használatra való tekintettel ítél.

A külön pályázatra a bejelentések 1895. évi július hó 15-től augusztus hó 25-ig bezárólag fogadtatnak el.

Minden bejelentett ló után, akár befogva, akár nyereg alatt mutatattik be, fizetendő a bejelentés alkalmával a kiállítási szakosztály pénztárába 1 forint.

A fogatokat a kiállítás tartama alatt délutánonként 5—6 óráig a sétateri nagy fasoron jártatandók.

(Vége következik.)

C s a r n o k.

Jutalom.

Ember vagyok: hát küzdés áll előttem, Esmét kivinni e világra jöttem. A lét-porondon harczrakészen állok, Tán így a célhoz mégis eltalálok.

A küzdelem jutalmát is kívánja. Ki várja tőlünk, hogy küzdjünk hiába? Szerelmet nekem, szent, igaz szerelmet, Ezt kérem én, hogy munkálkodnom kellett.

A szerelem, az lelkesít a pályán, Ha lankadok, ha kedvtelenség száll rám, S ha végre is elérek majd a célhoz: Szerelem az, mely érdemelt babért hoz.

S ha mindmegannyi küzdelem hiába! Munkásságom, ha bérét nem találja: — A testem s lelkem szép vigaszra lelnek, Szerelmesem ha résztvevőn öl meg.

Maróthi János.

A szocializmus eredete.

Irta: Bíró Dezső.

Nem volt, a jogtörténelem és kultur-bölcsélet tanúbizonysága szerint, olyan időpont, melyben a szocialis kérdés mint életérdek elő ne fordult volna. Majd realizálva, majd mint utópiai törekvés, végig kíséri az embert, mint társadalmi lenyűgölés, fáradságos haladása, mivelődése, vagyonosodása, szegényedése, bukása utain. Teljes rendszerezését azonban a francia forradalom vér-fürdőjében nyerte, mely forradalom az összes társadalmi elvet kodifikálni akarta, demokratikus deliriumában azonban vérrel szennyezte, sárba ti-

porta. A francia forradalom bő anyagot szolgáltatott a szocialis törekvéseknek; ebben az időben keletkezett az egyes osztályok, különösen a munkás-osztály és a többi kaszt között ama számtalan politikai és társadalmi ellentét, melyek a munka, szerzés, és megélhetés kategóriáinak aránytalanságánál fogva mind élesebbekké váltak s előtérbe tolták az „ugynevezett „helyzet-kérdést”, melynek későbbi, elmaradhatatlan fejleménye a kommunizmus.

Sokan voltak, kik az alsó nép-osztály, különösen a munkás-osztály helyzetén segíteni kívántak s ezen óhajukat képtelen túlzásba vité, a legnagyobb tévedésekbe estek. E férfiak ugyanis a társadalmi bajok és viszállyok valódi okát, a munkás-osztály folytonos elégtelenségéből származó mozgalmak gyökerét és jogosultságát (legalább képzelt jogos voltát) a vagyon (t. i. a tőke és birtok) egyenlőtlen és aránytalan felosztásában keresték és ezzel szemben a társadalmi bajok gyógyítását a vagyon egyenletesebb és arányosabb felosztásába helyezték. Ez a közös kiindulási pontja egy szocialis, mint a kommunisztikus rendszereknek. Alapelvek teljesen azonos, csupán a kivitelben és e kivitel módozataiban különböznek. Mint említém, mindkettő a vagyon egyenlősítése és arányosítása mellett harczol, csak míg a szocialis törekvések némileg az egyéni tulajdont és egyéni szerzést jogosnak, a társadalmi rend követelményeinek megfelelőnek vélik s a vagyon arányosítását a természet, munka és tőke közti viszony helyes rendezése által óhajják elérni, addig a kommunizmus csak vagyonszerzést ismer s jogtalannak, sőt igazságtalannak tart mindennemű egyedi szerzést és tulajdont.

A szocializmus eredete tisztán társadalmi Fő elve: „munka és ennek megfelelő bér”. Mindenkinél megvan a társadalom adta joga arra, hogy vagyont szerezzen, de a vagyonszerzés csupán a munka által történjék. S miután a szocializmus szerint csupán a munka kvalifikál a vagyonszerzésre, a munkának egyenes arányban kell állania a vagyon megosztásával. A szocializmus tulajdonképpen megalapítója, St. Simon Kolos Henrik (1760—1825) az egész társadalmi rendet fel akarta forgatni. Valóban érthetetlen és lélektanilag megmagyarázhatatlan, hogy e férfi, ki születésére gróf, vagyonos ember, miért tör pálczát a többi néposztály felett s emeli ki egyedül a munkás-osztályt s a társadalom reorganizációjánál is uralkodó elemnek a munkás-osztályt teszi, s a társadalmi rend főtényezőjéül rendszerében a munka és csupán a munka szerepel. Ez eddig még érthető, ha lélektanilag nem is igazolható egészen, de az valóban rejtély, hogy miért adja vala vagyonát a közös ügynek úgy, hogy magának mit sem tart vissza s ő maga nyomorult, szegényen, éhen hal?

Még érthetlenebb Fourier Károly (1777—1837) elve. Ő a társas együttélés szükségességét hangsúlyozta, minek szükségességét mi is éreztük és ösztön készített a társadalmi rend fenntartására, de Fourier szocialis elve abban kulminál, hogy az emberiség rendeltetése az ösztönök kielégítése, úgy de az ösztönök csak közösségben elégíthetők ki, tehát a társas lét szükséges. Hogy pedig az ösztön, mely Fourier szerint az emberben épp oly szükséges, mint organizmusa — kielégíttessék, nem elég csupán, hogy társadalmi életet éljen, de kell ezen társadalmi élet mellé anyagi függetlenség, melyet csupán a vagyon ad. Ezért az ember

czélja ne
életet élj
nosságot
kifolyólag
viszonylag
nye; ez
tandó, al
tartások)
rier rend

Helyte
hogy ösz
élne, ug
zése, áll
relációi
az ösztön
leges az
ezek nél
mechaniz
dolkozó
lettebb
szabad
mozdony
lomban
githette,
pán öszt
munka
mondva
laustert
lis hivat
got tétel
egyformá
Michel
porrois
pedig ig
munkás-
arra, am
forgatná

Amint
a Fourier
kezmény
rása „M
den kép
a szocial
A szocial
hatlan é
életet
munkab
köszöni
osztályt,
tása ala

czélja nem csupán oda irányul, hogy társas életet éljen, hanem arra is, hogy a vagyonságát növelje, emelje, általánosítsa. Ebből kifolyólag rendezendő a munka és birtok közti viszony, rendezendő a tőke és birtok versenye; ezen rendezés czélszerűségét biztosítandó, alakuljanak phalansterek (közös háztartások), omniarch vezetése alatt. Ime, Fourier rendszere. Taglaljuk egy kissé.

Helytelen elv az, hogy az ember azért él, hogy ösztöneit kielégítse. Ha csupán azért élne, úgy felsőbb hivatása, kulturális képzése, állami funkciója, vallási és erkölcsi relációi teljesen indokolhatlanok. Ha csupán az ösztön vezérelné az embert, akkor felesleges az értelem, felesleges a szabad akarat, ezek nélkül pedig az ember lehet egy ügyes mechanizmus, de semmi szín alatt sem gondolkodó lény. Az emberben egyik legkifejlettebb érzet a szabadság érzete, ez pedig szabad akarat nélkül olyan, mint a vonat mozdony nélkül. Az ember, mielőtt társadalomban élt volna, ösztöneit épp úgy kielégíthette, mint ma, tehát felesleges volna csupán ösztönei kielégítése miatt társulnia. A munka és birtok rendezése végett, jobban mondva e rendezés czélszerűsége végett, phalanstert alkotni, ellenkezik az ember kulturális hivatásával. Aphalanszter egyformaságot tételez fel, már pedig az emberek nem egyformák. Nem abszurd eszme volna-e, hogy Michel Angelo széklábat faragjon, vagy Deporrois obeliszkeket? A phalanster-rendszer pedig így rendelné. Mindezek pedig nem a munkás-osztály segélyére vezetnének, hanem arra, ami a társadalmi rendet végképp felforgatná: az anarchiára.

Amint láthatjuk, a Simonizmus az alap, a Fourierizmus annak szükségképpen következménye. Mindkettőnek pedig közös forrása „Mindenkinek képessége szerint s minden képességnek munkája szerint” alkotja a szociálizmus alap-dogmáját.

A szociálizmusnak meg vannak eltagadhatlan érdemei, nevezetesen: a társadalmi életet megkülönbözteti az állami élettől; a munkabér és munkaerő arányosítása neki köszöni létét; felrázza álmából az alsó néposztályt, de a szenvedély tulzó, romboló hatása alatt e szép idea majdnem az emberi-

ség átka lesz. Az újabb szociálizmus nem elégszik meg azzal, hogy megkülönböztesse a társulati létet az államtól, hanem az államtól töle telhetőleg szubordinálni akarja a társulati alakzatoknak; nem elégszik meg a munka és a munkabér arányosításával, hanem minden jutalmat a munkának akar tulajdonítani. „Ami a tied, az az enyém is, de de ami az enyém, az nem a tied” szerint a mai szociálizmus maguknak akarják lefoglalni, a többi osztály mellőzésével a lét, a társadalmi produktumok összes, jogi alapon nyugvó formuláit. A plutokrácia ellen intézi támadásait, de úgy, hogy meg akarja semmisíteni a vele nem egy alapon álló társulati existenciákat. Nem csak felrázza mély álmából a népet, főleg a munkást, de fellázítja, felingerli a munka-adó és ezzel egyetemben a birtokos-osztály ellen.

E romboló áramlatot gyökerében megtámadni és kiirtani az állam feladata, amennyiben:

1. Résztesse vallásos, erkölcsös nevelésben a munkás ifjút; tanítsa meg, hogy nem minden ember születik egyenlőnek; hogy a szegénység lépcső a gazdagsághoz; hogy a gazdagság, némely körülmények között, épp oly teher az emberre nézve, mint a szegénység. Tanítsa meg, hogy igazságos bérét követelheti, de munkája nem jogosítja fel többet követelni, mint amily arány van az erő és munka között.

2. Alakítson legény-egyleteket, hol gondoskodjanak a munkások szellemi fejlesztéséről is. Alkalmi felolvasások által lássa be a munkás, hogy a munka nem szégyen, sőt fölemelő; ezen egyletek legyenek a munkások vezérei és küzdelmökben támogatói.

Ilyen intézkedések mellett a szociálizmus keresztény jelleget nyer s nem ellensége, de támasza lesz az államnak, míg humanizmusából kivetkőztetve nem csak utópiává, hanem romboló hatásúvá is lesz.

Szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadó: CIRNER J. JÓZSEF.

Ifj. Cirner József könyvnyomdája. Nagy-Enyeden.

Foulard-selymet 60 krtól 3 frt
35 krig méterenkint — japáni, chinai stb. — a legújabb mintázattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg-selymet 35 krtól 14 frt 65** krig méterenkint, sima, esikos, kozkázott, mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2009 szín és mintázattal stb.) **postabér- és vámmentesen a hához szállítva és mintákat küld posta fordultával: Henneberg G. (es. k. udvari szállító) selyemgyára Zúrichben.** Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2).

Alsófehér vármegye alispánjától.

Sz. 8503—895.

Hirdetmény.

A verespataki járási szolgabírói hivatalnál a hivatali szolgálai állás üresedésbe jövén. annak betöltésére pályázat hirdettetik.

Évi fizetés 235 frt. Ruha illetmény 40 frt.

Felhivatnak mindazok, kik ezen állást elnyerni ohajtják, miszerint pályázati folyamodványaikat katonai szolgálatukat tanúsító bizonyítványukkal felszerelve hozzám **foljó július hó 25-ig** terjeszszék be.

Nagy-Enyed, 1895. július 7-én.

Csató János,

kir. tanácsos, alispán.

1—1

Eladó házak.

A Szentkirály-utca 47. házszám alatti lakóházak egyenként vagy együtt örök áron eladók. Értekezhetni a háztulajdonosnénál ugyanott.

Az 1896-iki ezredéves országos kiállítási igazgatóság pártfogása alatt levő

* E pártfogást
Dániel Ernő
magy. kir. keresk. m. ur
ő nagymélt. 4512/95. sz.
leiratában biztosította.

„MENTOR“ Ellátási-Vállalat

BUDAPEST, Kerepesi-ut 22. szám

Elszállásolás: saját új szállóhelyeinken, étkezés a főváros és a kiállítás előkelőbb éttermeiben

az ezredéves országos kiállítást látogatók számára kibocsájt 42 frt értékben 1 frt heti, vagy 4 frt 20 kr havi befizetés mellett

„Ellátási könyvecskéket“

melyek a kiállítás egész tartama alatt 7 napra szóló **szoba-, étkezés-, közlekedés-, kiállítás- és szórakoztatási-szelvényeket,**

1 kiállítási tombolajegyet, végül egy 2000 koronás balesetbiztosítási bázrát tartalmaznak.

Egy ilyen könyvecskét, 2 személy is használhat, 4—4 napra, ha 6 frt 50 krral pótolva lesz). — Előfizetéseket csakis korlátolt számban (az első részlet beküldése mellett) már most elfogadnak, valamint bővebb felvilágosítással szolgálnak:

A Budapest-Erzsébetvárosi Bank — A „Mentor“ Ellátási-Vállalat.

Dr. Morzsányi Károly,
országgy. képvis. mint t. elnök.

Ehrlich G. Gusztáv,
főv. biz. tag; gyáros, mint elnök.

Rózsa Lajos,
igazgató.

Hegedüs Dániel,
titkár.

Takács Zsigmond,

az első magy. ált. bizt. társ. közp. főfelügy.

Stadler Károly,

főv. biz. tag; ház- és szálloda-tulajd.

Nagyenyedi képviselőség Cirner J. József urnál, Magyar-utca 2. szám.

Prospektust kívánatra ingyen és bérmentve.

2—4

Szalmazsákba való szalma kapható.

Hol: megmondja a kiadóhivatal.

Egy jó családból való fiu, ki 2 gimnáziumot végzett, tanonczul azonnal felvétetik **Harmath Miklós** fűszer-, festék- és gyapotáru-üzletébe **N.-Enyeden**.

A brassói portland-cement-gyár

ajánlja legkitünőbb

PORTLAND-CEMENTJÉT

felelősség mellett **folyton egyenlő és teljesen megbízható** minőségben, bármely vasuti állomáshoz szállítva, a legolcsóbb árban.

Nagy-Enyeden kapható: **Winkler János** úrnál, ahol

Roman-cement

mindig legjobb minőségben található.

16-24

Nagy-Enyeden, főtér, VAJDA PÉTER divatáru-kereskedésében,

hol minden harisnyakötési megrendelés elfogadatik és ugyanott a legkitünőbb minőségű gyapotok is beszerezhetők.

nagy-enyedi kir. országos fegyintézeti harisnyakötő-gyár intézőségével,

mely már azon kedvező helyzetben van, hogy rövid fennállása óta több mint 1000 elismerő levéllel rendelkezik.

RÉSZLETES ÁRJEGYZÉK:

Férfiharisnyák:	Női harisnyák:	Gyermekharisnyák:
Egy pár közönséges férfi harisnya . . . 13-14 kr.	Egy pár női közönséges nagy harisnya 15-16 kr.	Egy pár fiu vagy leány harisnya . . . 10-13 kr.
Egy nagy férfi harisnya . . . . . 15 "	Egy pár női nagyobb harisnya . . . 18 "	Egy pár fiu v. leány térd harisnya 14-18 "
Egy térd férfi harisnya . . . . . 20-25 "	Egy pár női térd harisnya . . . . . 20-26 "	Egy pár gyermek patent (nadrág) harisnyakötés az árakat 5-10 kr. emeli.

Minden harisnya fejelés általában 10 kr.—A dupla sarok és orr-kötés 3-4 krajczárral drágább.

A tekintetes intézőségnek.

A harisnyák megtervezése, gyors és rendszeres elkészítésük nem mulasztható el, hogy megelégedésemet ne nyilvánítsam. Örömmel fogom rokoniimnak és ismerőseimnek ajánlani mint tölves intézményt.

Nagyraecseletem nyilvánítsákkal maradtam Vitya, 1894 febr. 6. **Adamcz Dzsi.**

Tiszelt uram!

Mintán próba megrendeléssel ízen meg voltan elégedve, — egész hatvan ajánlatom minden barátomnak, kérem ismét e nagyobb kiadományt sőt. Gyomán, 1894 febr. 28. tisztelettel **Özr. Hatvani Sándorné.**

A nagy-enyedi kir. orsz. fegyintézeti harisnyakötő-gyár intézőségének. Ujbol küldök 14 pár harisnyát. A mulkoti küldeleményvel ízen meg vagyok elégedve és fogom ismerőseimnek ajánlani **Somogyi Sándorné.** U. P. Hatvan N. Telek, 1894. febr. 12.

A fegyintézet készítő-gyár tekintetes igazgatódságának Nagy-Enyeden. Tegnapri postával kaptam meg a harisnyaköt. Öronnel ízen meg becses tudomást, hogy

A tekintetes teljesen megvagyok elégedve és biztosan a tekintetes igazgatósnak, hogy jövőre is, ha szükségem lesz harisnyákra, meg az újakat is ott fogom megrendelni és ismerőseimnek is megajánlani.

Pusztá-Héken, 1894. január 19-én. Hazafüi tisztelettel **Hajdu József.**

A tekintetes költő-gyár igazgatódságának Nagy-Enyeden. Egy harisnyám által a költő-gyár felől értesítve, küldök itt 20 kilogramm 30 deka egy-pontot sőt. Miskolcz, 1893. december 13. **Wetner Sándor.**

A tekintetes fényigédségnek Nagy-Enyeden. Bakosy Zsigáné ó nagyraecseletem ertésitve, hátr vagyok egy esomé fuszakit fejles vegét kiiltent. Somogy-Ját, 1884. február 23. **Pete Sándorné.**

A nagy-enyedi kir. orsz. fegyintézeti készítő-gyár tekintetes igazgatódságának Nagy-Enyeden. A harisnyákat megkaptam s óhajtottam megelégedésemet kifejezni mind a gyors elkészítést, mint pedig a munka rendszeres voltát. Dobozzen, 1894. február 14. tisztelettel **Dr. Nagy Lajosné.**

Tekintetes igazgatósnak! A harisnyák küldeményi megkaptam Pozsánia enttal torro köszönetemet a pontos kitűntés miatt. Budapest, 1904. június 3. tisztelettel **Gyurmanné.**

A nagy-enyedi készítő-gyár igazgatódságának. Mindhoogy az itt költött harisnyák tartósságáról és a jó munkáról annyit dícséretet hallottam, magam is meggyőződést óhajtok arról szerezni. Szeged-Szalayváry, 1894. február 5. Kiváló tisztelettel **Dr. Dadaý Vilmosné.**

A fegyintézet készítő-gyár tekintetes igazgatódságának Nagy-Enyeden. A részemre költött harisnyáival nagyon megvagyok elégedve s ezennel is fogom kénni ezen panntól annyit. Kénni, a mennyit az kiad. N. Kinnz, 1893. decz. 12. Tisztelettel **Tompa Miklósné.**

A harisnyakötő-gyár tekintetes intézőségének Nagy-Enyeden.

A kültött harisnyák hirtökéban azokkal teljesen megvagyok elégedve Lengyelóti, 1894. február 10. teljes tisztelettel **Hoffmann Géza**

Tiszelt igazgatósnak! Mivel az előbbeni harisnyák fejlesével tökéletesen meg voltan elégedve, mulkicéve Pongráczán, 1894. november 10. **Özr. Jekelfalussy Etelka.** U. P. Mindszent. Kiváló tisztelettel

Tiszelt igazgató ur! Mint már több ízben, ugy most is kültim a panntól sőt. Budapest, 1894. február 14. Tisztelettel **Belcsák Kálmáné.**

Tel. orsz. fegyintézet nézeti igazgatódságának Nagy-Enyeden. A harisnyákat ma megkaptam és ízen megvagyok elégedve **Selpiádes Józsefné.**